

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie europejskiego szkolnictwa wyższego na świecie

COM(2013) 499 final

(2014/C 177/13)

Sprawozdawca: **Mário SOARES**

Dnia 11 lipca 2013 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

europejskiego szkolnictwa wyższego na świecie

COM(2013) 499 final.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 17 grudnia 2013 r.

Na 495. sesji plenarnej w dniach 21–22 stycznia 2014 r. (posiedzenie z 21 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 158 głosami – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 W kontekście bezpłatnego i powszechnego nauczania za pośrednictwem internetu, poważnie zmieniającego możliwości dostępu do wiedzy, priorytety strategiczne zaproponowane przez Komisję w komunikacie w sprawie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego, obejmujące mobilność studentów, nauczycieli akademickich i naukowców, umiędzynarodowienie „wewnętrzne” (polegające na włączeniu do programów studiów tematów związanych z kontekstem światowym) oraz dotyczące istotnej kwestii umocnienia stowarzyszeń i partnerstw międzynarodowych między instytucjami szkolnictwa wyższego są, zdaniem EKES-u, bardzo istotne, wobec czego Komitet je akceptuje.

1.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje, że w komunikacie uznano znaczenie ustanowienia globalnej strategii umiędzynarodowienia europejskiego szkolnictwa wyższego. Ubolewa jednak nad tym, że w dokumencie ograniczono się do podsumowania działań, które są już realizowane przez Unię Europejską, a nie wprowadzono do nich żadnej znacznej innowacji, która odpowiadałaby obecnym warunkom konkurencyjności w tej dziedzinie.

1.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje także uznanie, że kwestia ta nie ma charakteru czysto naukowego czy technicznego, lecz jest ściśle powiązana z kontekstem politycznym, społeczno-gospodarczym, zarówno na poziomie krajowym, europejskim, jak i światowym.

1.4 EKES oczekuje, że Komisja przedstawi propozycje i działania, które promują skuteczniejsze formy obecności uniwersytetów europejskich na arenie międzynarodowej i które usuwają przeszkody utrudniające wymianę wiedzy oraz mobilność studentów i pracowników dydaktycznych z instytucji szkolnictwa wyższego w krajach trzecich, zwłaszcza w kwestiach uzyskiwania wiz i ogólnie polityki imigracyjnej.

1.5 Mobilność studentów, pracowników dydaktycznych i naukowych jest wartością dodaną, zarówno dla krajów pochodzenia, jak i dla krajów przyjmujących. Dlatego ważne jest, by stworzyć system mobilności z możliwością powrotu, tak by uniknąć odpływu kapitału wykwalifikowanych zasobów ludzkich, które są konieczne dla rozwoju społeczeństwa.

1.6 EKES sugeruje utworzenie prawdziwie europejskiego szkolnictwa jako wyniku współpracy już podjętej przez różne uniwersytety europejskie, którego placówki mogłyby być miejscem dążenia do doskonałości akademickiej i naukowej.

1.7 EKES ponawia wyrażone we wcześniejszych opiniach zalecenie, by w procesie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego utrzymać wartości charakterystyczne dla tego szkolnictwa i bronić ich, uznać wkład i różnorodność wszystkich zainteresowanych stron oraz różnice między nimi, a także uwzględnić fakt, że w grę wchodzi nie tylko interesy ośrodków akademickich, lecz także interesy polityczne, gospodarcze i kulturalne.

1.8 W trosce o to EKES potwierdza, że trzeba na nie przeznaczyć, jako na cele strategiczne, odpowiednie zasoby finansowe i ludzkie, by mogły one przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego i do dobrobytu wszystkich zainteresowanych stron.

1.9 Dlatego też EKES z wyraźnym niepokojem dostrzega przewidywalne katastrofalne skutki polityki oszczędnościowej w sektorze edukacyjnym, które już dają się zaobserwować w wielu placówkach szkolnictwa wyższego. EKES uważa za konieczne podkreślenie, że środki oszczędnościowe w sektorze edukacji stawiają pod znakiem zapytania cele, które Komisja sama określiła w komunikacie.

1.10 EKES sądzi, że w procesie umiędzynarodowienia należy upowszechniać współpracę między instytucjami szkolnictwa wyższego i przedsiębiorstwami, tworząc synergie, które promują zdolności przedsiębiorcze i twórcze studentów i pracowników dydaktycznych oraz stwarzają atmosferę innowacyjności, której tak potrzeba współczesnym społeczeństwom.

1.11 Bezpłatne i powszechne korzystanie z nowych technologii w programach międzynarodowych zmieniło w znaczny sposób dostęp do wiedzy i umożliwiło mobilność milionom studentów, którzy w przeciwnym wypadku nie mogliby skorzystać z tej szansy. EKES uczula jednak na wyzwania techniczne, pedagogiczne i etyczne związane z mobilnością, takie jak poszanowanie własności intelektualnej pracowników dydaktycznych i naukowych, którzy opracowują programy nauczania, czy też ugruntowanie się dwóch rodzajów dyskryminacyjnego podejścia do uznawalności doświadczeń osób, w zależności od tego, czy uczestniczą oni w umiędzynarodowieniu osobiście czy on-line.

1.12 Komitet utwierdza się ponadto w przekonaniu, że umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego powinno przyczynić się do uwydatnienia zasadniczych wartości kultury europejskiej, takich jak obrona praw człowieka, uznanie dziedzictwa kulturowego poszczególnych społeczeństw oraz propagowanie większej spójności społecznej.

1.13 EKES nalega, by Komisja regularnie dostarczała dokładnych informacji o stanie realizacji zobowiązań przyjętych w komunikacie, i uważa, że kwestia ta powinna zostać uwzględniona w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach semestru europejskiego.

1.14 EKES zaleca wreszcie, by w kolejnym budżecie UE znacznie zwiększono zasoby przeznaczone na te zagadnienia, zwracając szczególną uwagę na konieczność prowadzenia badań.

2. Wstęp

2.1 W zglobalizowanym i konkurencyjnym społeczeństwie, z jakim mamy obecnie do czynienia, wiedza jest istotnym narzędziem rozwoju człowieka w każdym aspekcie: społecznym, gospodarczym i związanym z dobrobytem. Naturalnie szkolnictwo wyższe nadal jest uznawane za istotny element tworzenia i upowszechniania nowej wiedzy i za element innowacji mogący przyczynić się do rozwoju jednostek i ogólnie społeczeństwa. Innowacje i wiedza to decydujące czynniki wzrostu gospodarczego, a także rozwoju społecznego i spójności społeczeństw.

2.2 Oczywiście formy i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności zawsze będą różnorodne, lecz dziś przyjmują one wymiar całkowicie nowy i nie tylko poszerzają obowiązek szkolny na coraz większą liczbę obywateli i obywaterek, lecz przede wszystkim coraz bardziej wykorzystują nowe technologie, co stanowi duże wyzwanie dla europejskich instytucji szkolnictwa wyższego.

2.3 Uniwersytety są (lub powinny być) centralnymi elementami nie tylko polityki w zakresie badań naukowych i innowacji technologicznych, lecz również ośrodkami badań naukowych zdolnymi przyczynić się do opracowania nowatorskich polityk społecznych, polityki spójności społecznej oraz bardziej skutecznych, konkurencyjnych i zrównoważonych strategii biznesowych.

2.4 W Europie mamy 4 tys. instytucji szkolnictwa wyższego, w których uczy się ponad 19 mln studentów i pracuje 1,5 mln osób (nauczycieli akademickich i innych zatrudnionych). Ośrodki te współpracują, a także konkurują z uniwersytetami z innych regionów i kontynentów pod względem wytwarzania i przekazywania wiedzy, jak również pod względem innowacji i tworzenia wartości dla społeczeństw, w których się znajdują.

2.5 Obecnie w skali świata mamy 99 mln studentów w instytucjach szkolnictwa wyższego, a liczba ta do 2030 r. ma wzrosnąć aż do 414 mln. Coraz większa liczba studentów pragnie rozpocząć i ukończyć studia w miejscu innym niż kraj ojczysty, a Europa przyciąga około 45 % studentów migrujących. Zgodnie z przewidywaniami Komisji ich liczba wzrośnie z 4 do 7 mln do końca obecnego dziesięciolecia. Choć jest ona znacząca, zawsze można i trzeba zrobić więcej i lepiej⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Dane Instytutu Statystycznego UNESCO.

2.6 Edukacja, w szczególności w ramach szkolnictwa wyższego, jest jednym z głównych elementów strategii „Europa 2020” i dążenia Europy do stworzenia zrównoważonej i inteligentnej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu. Jedną z przesłanek urzeczywistnienia takiej gospodarki jest prowadzenie prawdziwej polityki przemysłowej, w której uznaje się, że czynnikiem o żywotnym znaczeniu jest kształcenie kapitału ludzkiego. Dlatego też znaczenie uniwersytetów będzie rosło.

2.7 Współpraca międzynarodowa ma więc ogromne znaczenie dla kształtowania i wykorzystywania nowych umiejętności, które są niezbędne w świecie pełnym zmian.

2.8 W tym kontekście powstał komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczący europejskiego szkolnictwa wyższego na świecie.

3. Streszczenie komunikatu Komisji

3.1 Komisja stwierdza w komunikacie, że konieczne jest określenie trzech priorytetów strategicznych dla placówek szkolnictwa wyższego i dla państw członkowskich w związku z przyjęciem ogólnej strategii umiędzynarodowienia ⁽²⁾:

- jeżeli chodzi o mobilność, należy: ściśle ukierunkowywać strategię umiędzynarodowienia tak, aby obejmowały znaczący element mobilności studentów, pracowników dydaktycznych i naukowych oraz wysokiej jakości usługi doradcze w tym zakresie; tworzyć programy dwukierunkowej mobilności z krajami trzecimi; gwarantować sprawiedliwe i oficjalne uznawanie umiejętności nabytych za granicą przez studentów, naukowców i osoby uczestniczące w mobilności międzynarodowej;
- jeżeli chodzi o umiędzynarodowienie „wewnętrzne” (włączenie elementów związanych z kontekstem światowym do struktury i treści programów nauczania oraz do procesu nauczania i uczenia się) oraz nauczanie cyfrowe, należy: wykorzystać doświadczenia i kompetencje międzynarodowe kadr ośrodków szkolnictwa wyższego, aby opracować programy międzynarodowe przynoszące korzyści studentom stacjonarnym i mobilnym; zapewnić studentom, naukowcom i nauczycielom akademickim możliwość poszerzenia kompetencji językowych, w szczególności oferując kursy nauki języka miejscowego, maksymalizując korzyści płynące z europejskiej różnorodności językowej; propagować współpracę międzynarodową poprzez wykorzystywanie ICT i otwartych zasobów edukacyjnych;
- jeżeli chodzi o partnerstwa, należy: wzmocnić potencjał kształcenia wyższego i badań, by określić wyzwania globalne i ustanowić partnerstwa i sojusze międzynarodowe oparte na innowacjach; przewyciężyć przeszkody w zakresie uznawalności wspólnych lub podwójnych dyplomów; zapewnić innowacyjne kursy pobudzające ducha przedsiębiorczości oraz możliwość szkoleń międzynarodowych z udziałem przedsiębiorców z UE i krajów trzecich; zachować spójność między strategiami umiędzynarodowienia a unijną polityką współpracy na rzecz rozwoju.

3.2 Komisja wskazuje, że w związku z globalizacją i postępem technologicznym w dziedzinie szkolnictwa wyższego pojawiły się nowe podmioty, takie jak kraje wschodzące, m.in. Chiny, Indie i Brazylia.

3.3 Komisja wskazuje również na wyniki uzyskane w ramach różnych wdrożonych w międzyczasie inicjatyw (proces boloński, programy takie jak Erasmus, Tempus, Erasmus Mundus, „Maria Curie”, jak również narzędzia zwiększające przejrzystość, np. europejski system transferu i akumulacji punktów – ECTS, oraz europejskie ramy kwalifikacji – EQF), służących zwiększeniu poziomu umiędzynarodowienia wewnątrz europejskiego.

3.4 Przypomina stwierdzenie zawarte w komunikacie ⁽³⁾ pt. „Rozwój i koncentracja unijnej współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji”, że mobilność międzynarodowa oferuje ośrodkom kształcenia wyższego nowe możliwości zawarcia partnerstw strategicznych.

⁽²⁾ Prezydencja litewska wspólnie z Komisją Europejską zorganizowała konferencję na te tematy. Konkluzje z tej konferencji można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/education/news/30082013-european-higher-education-conference_en.htm.

⁽³⁾ COM(2012) 497 final.

3.5 Jeżeli chodzi o wkład finansowy w strategię umiędzynarodowienia, Komisja odda do dyspozycji – za pośrednictwem nowego programu Erasmus+ i działań „Maria Skłodowska-Curie” – więcej środków, co umożliwi mobilność 135 tys. studentów i nauczycieli akademickich, pogłębienie kariery zawodowej 15 tys. naukowców, wykorzystanie 60 tys. stypendiów oraz wsparcie tysiąca partnerstw służących budowaniu potencjału między ośrodkami szkolnictwa wyższego z UE i krajów trzecich.

4. Uwagi ogólne

4.1 EKES ubolewa, że omawiany komunikat nie wnosi w rzeczywistości istotnych nowych elementów w tzw. strategię umiędzynarodowienia, w której wiele ośrodków szkolnictwa wyższego w UE uczestniczy już od wielu lat. Jednakże EKES z zadowoleniem przyjmuje i popiera fakt, że Komisja uznaje w komunikacie znaczenie globalnej strategii umiędzynarodowienia europejskiego szkolnictwa wyższego i zachęca instytucje szkolnictwa wyższego oraz państwa członkowskie do realizacji i wzmocnienia tejże strategii.

4.2 Już w swej wcześniejszej opinii EKES wyraził zainteresowanie tym tematem, stwierdzając, że jego zdaniem „zasadniczym celem jest przekształcenie uniwersytetów europejskich w ośrodki przyciągające studentów z całego świata, co przyczyni się do wyeksponowania wysokiej jakości europejskiego szkolnictwa wyższego i badań”⁽⁴⁾.

4.3 Przyciągnięcie nowych talentów jest dziś istotne, by pobudzić gospodarkę i przyczynić się do zrównoważonego wzrostu społeczeństw. W tym celu uniwersytety europejskie muszą wzmocnić współpracę, tak by umiędzynarodowienie europejskiego szkolnictwa wyższego pozostawało wysoce konkurencyjne i mogło być korzystne dla całej Unii Europejskiej⁽⁵⁾ i wszystkich podmiotów w nim uczestniczących.

4.4 Współpracę tę można również umocnić poprzez ściślejszą i lepszą koordynację między instytucjami szkolnictwa wyższego różnych krajów europejskich, które zaznaczają swą obecność na całym świecie. Utworzenie takiego prawdziwie europejskiego szkolnictwa w wyniku tej współpracy mogłoby być sygnałem potwierdzającym, że Unia Europejska jest obszarem doskonałości.

4.5 Taka strategia umiędzynarodowienia musi uwzględniać różnorodność geograficzną i różne podejścia, a także interesy polityczne, ekonomiczne czy akademickie. Umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego powinno także uwzględniać interesy poszczególnych wydziałów uniwersyteckich lub nawet katedr, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju ich własnych strategii w zakresie badań i innowacji.

4.6 Z drugiej strony, biorąc pod uwagę niedawne doświadczenia, z których wynika konieczność ustanowienia pewnej hierarchii wśród nauk, ważne jest, by nie doprowadzić do marginalizacji nauk społecznych i humanistycznych ani do podporządkowania ich innym dziedzinom wiedzy.

4.7 Podobnie należy uwzględnić interesy studentów i pracowników dydaktycznych i naukowych, jeśli umiędzynarodowienie ma mieć charakter kompleksowy. W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma przewyciężenie poszczególnych przeszkód utrudniających skuteczną mobilność ich wszystkich, dlatego należy poświęcić szczególną uwagę uznawaniu i waloryzacji kompetencji nabytych w ramach badań, nauczania i szkoleń.

4.8 Z tego względu należy też koniecznie umacniać wdrażanie dwustronnych umów dotyczących uznawania kompetencji i dyplomów, a także rozważyć i uwzględnić postanowienia dotyczące tych kwestii w umowach o wymianie kulturalnej i edukacyjnej, zawieranych z krajami trzecimi i ich uniwersytetami. Umowy te powinny być okresowo poddawane ocenie z udziałem środowisk edukacyjnych.

4.9 Ponadto ważne jest zwrócenie uwagi na asymetrię istniejącą między systemami edukacji państw przyjmujących i państw pochodzenia, tak aby znaleźć najlepsze rozwiązania. Należy też uwzględnić wkład naukowy i wartości społeczno-kulturalne płynące z wymiany pracowników dydaktycznych i pracowników naukowych, oraz postrzegać je jako wzbogacające, w najszerszym znaczeniu tego słowa, dla wszystkich zaangażowanych społeczności.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 191 z 29.6.2012, s. 103.

⁽⁵⁾ Zdaniem Komisji Europejskiej 63% ogółu studentów z krajów trzecich, którzy przybywają do UE, udaje się do trzech krajów: Zjednoczonego Królestwa, Francji i Niemiec.

4.10 W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje wzmiankę o wspólnej odpowiedzialności Komisji, Rady, państw członkowskich, sektora edukacji oraz zaangażowanych krajów i uniwersytetów spoza UE.

4.11 Spójność europejskich i krajowych strategii placówek szkolnictwa wyższego, strategii przedsiębiorstw i innych sektorów społeczeństwa w ramach umiędzynarodowienia ich własnych interesów ma zasadnicze znaczenie dla powodzenia umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego. W tym kontekście przejście od działań międzynarodowych w poszczególnych sektorach do zinstytucjonalizowanej strategii umiędzynarodowienia to ważny krok, który należy wspierać.

4.12 Umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego musi być powiązane z badaniami wysokiej jakości, propagującymi wspólne dobro i rozwój społeczno-gospodarczy. Wymaga także udziału nauczycieli akademickich i naukowców, za pośrednictwem demokratycznie wybranych struktur, we wszystkich instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach badawczych w Europie i poza nią, wraz z innymi podmiotami (organizacjami studenckimi, przedsiębiorstwami i ich stowarzyszeniami, publicznymi władzami lokalnymi lub regionalnymi itp.).

4.13 EKES podkreśla ponadto, że jego zdaniem umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego powinno przyczynić się do uwydatnienia zasadniczych wartości kultury europejskiej, takich jak obrona praw człowieka, ochrona dziedzictwa kulturowego poszczególnych społeczeństw oraz propagowanie większej spójności społecznej.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 EKES odnotowuje, że Komisja uznaje w komunikacie zasadę pomocniczości (odpowiedzialność krajową), lecz nie pomija także wkładu UE, szczególnie jeśli chodzi o umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego.

5.2 Jednym z instrumentów do dyspozycji UE jest wzięcie pod uwagę, przy określeniu priorytetów w finansowaniu projektów, konkretnego i dodatkowego wsparcia dla prac wykonywanych przez krajowe agencje umiędzynarodawiania szkolnictwa wyższego w różnych krajach europejskich oraz stymulowanie tworzenia takich agencji w krajach, w których one nie istnieją. Zdaniem EKES-u wzmocnienie współpracy między tymi agencjami byłoby właściwym bodźcem do zacieśnienia współpracy między uniwersytetami europejskimi.

5.3 Jedną z najważniejszych kwestii z punktu widzenia umiędzynarodowienia europejskiego szkolnictwa wyższego i przyciągania młodych talentów z krajów trzecich to polityka imigracyjna i przyznawanie wiz studentom i nauczycielom akademickim przybywającym spoza UE. EKES wskazuje, że trzeba przezwyciężyć dawno już wykryte przeszkody, które są przyczyną zniechęcenia licznych studentów, profesorów i naukowców do priorytetowego wyboru szkolnictwa europejskiego.

5.4 EKES zawsze popierał ideę mobilności studentów, nauczycieli akademickich i naukowców jako wartość dodaną zarówno dla krajów pochodzenia, jak i dla krajów przyjmujących. W tym kontekście ważne jest, by stworzyć system mobilności z możliwością powrotu, tak by uniknąć odpływu kapitału wykwalifikowanych zasobów ludzkich, które są konieczne dla rozwoju społeczeństwa.

5.5 Z drugiej strony od opracowywania statystyk dotyczących mobilności studentów oraz kadr nauczycielskich bądź naukowych ważniejsze jest przeanalizowanie jej wyników. Zresztą większa część inwestycji powinna być kierowana przede wszystkim na programy współpracy, w których stypendia w ramach mobilności łączą się w jednej strukturze i umożliwiają tworzenie sieci, które mogą się szybko rozrastać.

5.6 EKES zwraca również uwagę na konieczność wzmocnienia udziału kobiet, zwłaszcza w mobilności w celach badawczych, w chwili gdy liczba kobiet naukowców piastujących wyższe stanowiska, którym np. powierzono odpowiedzialność za instytuty naukowe i uniwersytety, nadal pozostaje niska, pomimo pewnej poprawy w ostatnich latach.

5.7 Mobilność powinna być dla tych, którzy z niej korzystają, możliwością wzbogacającą pod względem kulturowym i językowym, którą oferuje jedynie Europa jako obszar wielokulturowy i wielojęzyczny. W tym kontekście włączenie nauki języka miejscowego do programów studiów dla migrujących studentów i nauczycieli akademickich oraz naukowców, a także określenie strategii integracji tych migrantów ze społecznościami lokalnymi z pewnością stworzyłyby ważne horyzonty kulturowe i umożliwiło faktyczne uczestniczenie w rzeczywistym życiu środowisk, w których przebywają w trakcie studiów lub badań naukowych⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ „Każda osoba powinna [...] mieć możliwość wyrażania się, a także tworzenia i rozpowszechniania swoich prac w wybranym przez siebie języku, a w szczególności w swoim języku ojczystym; wszyscy powinni mieć prawo do edukacji i szkolenia wysokiej jakości, z pełnym poszanowaniem ich tożsamości kulturowej” – Powszechna Deklaracja UNESCO o różnorodności kulturowej z 2001 r.

5.8 Kolejna kwestia ważna z punktu widzenia umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego dotyczy uznawania, certyfikacji i walidacji zdobytych kwalifikacji i kompetencji. Niedawno EKES przyjął opinię, w której stwierdził, że „uznawanie kwalifikacji zawodowych zdobytych w innych państwach członkowskich jest istotnym narzędziem służącym wspieraniu mobilności obywateli UE, a tym samym realizacji rynku wewnętrznego. Przyczyni się także do poprawy konkurencyjności państw członkowskich, do zrównoważonego wzrostu i do zmniejszenia bezrobocia. Różnorodne doświadczenia zawodowe, które obywatele gromadzą podczas pracy w innych państwach członkowskich, przynoszą korzyści gospodarce krajowej”⁽⁷⁾.

5.9 Komisja uznaje w komunikacie znaczenie krajów gospodarek wschodzących dla globalizacji i umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego. Choć EKES przyznaje, że te nowe podmioty działające na arenie międzynarodowej powinny być odpowiednio brane pod uwagę, uważa za konieczne zasygnalizowanie potrzeby stałego zwracania uwagi na nowych „konkurentów”, którzy mogą się nagle pojawić, lub na inne kraje i obszary geograficzne, z którymi dość liczne kraje europejskie z różnych powodów utrzymują uprzywilejowane stosunki.

5.10 EKES zauważa, że w komunikacie Komisji brakuje wzmianki o koniecznej współpracy między uniwersytetami a środowiskiem przedsiębiorstw, w ramach której należy szanować niezależność i sposób funkcjonowania obu tych sektorów. Niemniej kontakty te mogą być znacznym przyczynkiem do innowacji i rozwoju społeczno-gospodarczego.

5.11 Faktycznie także w scenariuszu uwzględniającym kontekst międzynarodowy trzeba zadbać o współpracę między instytucjami szkolnictwa wyższego i przedsiębiorstwami. Ważne jest, by uniwersytety wykorzystywały w swej działalności międzynarodowej wyniki badań, wprowadzały innowacje do swej działalności pedagogicznej i promowały zdolności twórcze i innowacyjne wśród swych studentów i profesorów. EKES zwraca jednak uwagę na ryzyko podporządkowania badań podstawowych ewentualnym natychmiastowym zastosowaniom naukowym.

5.12 EKES pozytywnie odnosi się do uznania, że kwestia ta nie ma charakteru czysto naukowego czy technicznego, lecz jest ściśle powiązana z europejskim kontekstem politycznym i krajowym.

5.13 Dlatego też wyraża swoje zaniepokojenie sytuacją budżetową w niektórych krajach europejskich, w szczególności tych, które uzyskują pomoc UE i MFW i dokonują znaczących cięć w budżetach dla placówek szkolnictwa wyższego, co może podważyć dobre intencje zawarte w komunikacie. Faktycznie główne czynniki wpływające na atrakcyjność uniwersytetów europejskich to jakość i doskonałość jej stopni naukowych.

5.14 EKES wskazuje na potrzebę zebrania wiarygodnych i porównywalnych europejskich danych statystycznych, aby stworzyć oparty na solidnych podstawach dialog z partnerami spoza UE i nawiązać rzeczywiste partnerstwa wiedzy.

5.15 Jeżeli chodzi o monitorowanie sytuacji szkolnictwa wyższego i jego umiędzynarodowienia, EKES uważa, że kwestia ta powinna zostać uwzględniona w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach semestru europejskiego.

5.16 Wykorzystanie nowych technologii w programach międzynarodowych powinno, jak stwierdzono w komunikacie, umożliwić mobilność milionom studentów, którzy nie mają do niej faktycznego dostępu. W rezultacie bezpłatne i powszechne nauczanie za pośrednictwem internetu poważnie zmienia możliwości dostępu do wiedzy i tworzy nowe szanse, a jednocześnie kolejne wyzwania pedagogiczne i metodologiczne.

5.17 EKES zwraca jednak uwagę na kwestie techniczne i etyczne związane z mobilnością, takie jak poszanowanie własności intelektualnej pracowników dydaktycznych i pracowników naukowych, którzy opracowują programy nauczania, czy też ugruntowanie się dwóch rodzajów dyskryminacyjnego podejścia do uznawalności doświadczeń osób, w zależności od tego, czy uczestniczą oni w umiędzynarodowieniu osobiście czy on-line.

5.18 Komisja przewidziała wprowadzenie od 2014 r. *U-Multirank*, nowego modelu klasyfikacji placówek szkolnictwa wyższego, w którym, w trosce o większą przejrzystość, odzwierciedlono by różnorodność profili kształcenia. Choć EKES podziela te zamierzenia, to jednak zastanawia się nad skutecznością tego systemu w porównaniu z uznanymi już systemami oraz nad słusznością przeznaczenia na niego tak znacznych zasobów w okresie trudności finansowych i gospodarczych.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 204 z 9.8.2008, s. 85.

5.19 EKES cieszy się, że grupa wysokiego szczebla ds. modernizacji szkolnictwa wyższego uznała, że większa różnorodność kulturowa, gospodarcza i społeczna studentów wymaga odpowiedniego przeszkolenia pedagogicznego. Tak jak UE ustaliła wymierny cel zakładający, że 40 % młodzieży europejskiej uzyska do 2020 r. wyższe wykształcenie, tak każdy profesor w placówkach szkolnictwa wyższego powinien być w stanie zagwarantować do tego samego roku jakość studiów i nadawanych dyplomów.

5.20 Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych Organizacji Narodów Zjednoczonych zobowiązuje państwa do przejęcia pełnej odpowiedzialności za finansowanie edukacji i stanowi, że „szkolnictwo wyższe powinno być równo dostępne dla wszystkich, zgodnie z umiejętnościami poszczególnych osób, dzięki odpowiednim środkom, a przede wszystkim dzięki stopniowemu wprowadzaniu edukacji bezpłatnej”.

5.21 Finansowanie przewidziane przez Komisję na strategię umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego w okresie budżetowym 2014–2020 wynosi 3 mld euro (z 16 mld euro przewidzianych na programy objęte programem Erasmus+). Komisja zobowiązuje się do zapewnienia za pomocą tego finansowania mobilności dla 135 tys. studentów i nauczycieli, 15 tys. naukowców oraz 60 tys. magistrantów i doktorantów. EKES oczekuje, że będzie regularnie i dokładnie informowany o stanie realizacji tego zobowiązania i zaleca, by w przyszłości zwiększono środki przeznaczone na ten cel.

Bruksela, 21 stycznia 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
